

Deltaprogramma | Zoetwater

Bijlage A2

Deltaprogramma 2014

Deltaprogramma | Zoetwater

Bijlage A2

Deltaprogramma 2014

Kansrijke strategieën voor zoet water

Hoofdboodschappen DP2014

Er is aanleiding voor aanpassing van de huidige strategie

Gezien de mogelijke ontwikkelingen die op ons af komen is de huidige strategie waarbij zoveel mogelijk in de water-vraag van alle functies wordt voorzien niet houdbaar op de lange termijn. Om Nederland voor te bereiden op de toekomst gaan we naar een nieuwe strategie die zich richt op het oplossen van knelpunten en het benutten van kansen. De strategie wordt uitgewerkt in een korte termijn investeringsagenda en voor de lange termijn in ontwikkelpaden, waarmee kan worden ingespeeld op een onzekere toekomst. Waar nodig passen we het kader (beleid en regelgeving) aan.

Er is een kansrijke zoetwaterstrategie geformuleerd, deze is regionaal gedifferentieerd

In DP2014 is een kansrijke strategie voor zoet water geformuleerd opgebouwd uit 'doel, maatregelen en ontwikkelpad'. Er zijn operationele doelen geformuleerd en kansrijke maatregelen en instrumenten geselecteerd. In deze fase is getrechterd en zijn een aantal opties afgevallen. Water is niet overal even makkelijk beschikbaar. De kansrijke maatregelpakketten zijn regionaal gedifferentieerd, afhankelijk van het watersysteem en bijbehorende knelpunten, de aanwezige gebruiksfuncties en de regionale ambities.

Ambities en doelen zijn geformuleerd: zoet water voor leefbaarheid en economie

Rijk, regio en sectoren delen het belang dat we aan zoet water hechten en de ambitie om het watersysteem op orde te houden en waar mogelijk te verbeteren ten behoeve van economie en leefbaarheid. We gaan uit van de volgende generieke doelen voor zoet water:

- Beschermen van maatschappelijke gezien cruciale functies
- Bevorderen concurrentie positie van Nederland
- Streven naar een gezond en evenwichtig watersysteem
- Beschikbare water zo effectief en zuinig mogelijk gebruiken
- Stimuleren van water-kennis, -kunde en -innovatie

We gaan deze doelen gebruiken als basis voor de voorkeursstrategie t.b.v. de Deltabeslissing zoet water.

Er is commitment om samen aan de slag te gaan

Overheden en sectoren hebben aangegeven de zorg voor zoet water tot hun verantwoordelijkheid te rekenen. Actoren voelen nu reeds knelpunten en pakken hun rol actief op om het systeem robuuster en flexibeler te maken. Zowel overheden als sectoren zorgen ervoor dat de doelen en ambities worden bereikt.

Er komt transparantie over taken en verantwoordelijkheden via het voorzieningenniveau

Het is nodig dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen. De overheid (rijk, provincie, waterschap) gaat haar verantwoordelijkheden en taken expliciet maken door het formuleren van het voorzieningenniveau. De overheid maakt ook afspraken met sectoren. Het voorzieningenniveau is gedifferentieerd per regio en functie. Met het voorzieningenniveau geeft de overheid aan tot waar haar verantwoordelijkheid en inspanningen gaan en welk restrisico's daarbij horen. Dit biedt voor gebruikers inzicht waar ze wel en niet op kunnen rekenen. De transparantie geeft sectoren duidelijkheid en handelingsperspectief. Ze kunnen op de situatie inspelen met bijvoorbeeld investeringen en innovaties of acceptatie.

In de uitwerking zal worden gekeken naar het huidige voorzieningenniveau en naar het gewenste voorzieningenniveau in het licht van de generieke doelen en mogelijke klimatologische en sociaal economische ontwikkelingen. De uitwerking zal naar verwachting duidelijk maken dat het huidige voorzieningenniveau uiteenloopt en niet altijd logisch onderbouwd is. Dit kan, in de nadere uitwerking, aanleiding geven voor heroverweging om tot een meer doelmatige verdeling van taken en risico's te komen. Het ontwikkelen en vaststellen hiervan moet gebeuren in overleg met beheerders van hoofd- en regionaal watersysteem, RO en gebruikers. Hierbij ligt decentrale uitwerking voor de hand met centrale regie in ieder geval voor het hoofdwatersysteem. Voor de uitwerking starten een drietal pilots. Dit moet leiden tot een afsprakenkader in 2014 dat richtinggevend is voor de regionale uitwerking. Het afsprakenkader gaat in op: taken, inspanningen onder normale en extreme omstandigheden, geldigheid/lange termijn houdbaarheid en restrisico's op tekorten.

Het voorzieningenniveau vormt daarmee een belangrijk instrument om zoet water duurzaam te laten bijdragen aan een evenwichtig watersysteem en aan het functioneren van sectoren.

Er komt inzet op internationaal overleg over zoet water

De mogelijkheden voor internationale stroomopwaartse maatregelen ten behoeve van het verminderen van de knelpunten in Nederland worden technisch en organisatorisch niet hoog ingeschat. Dit neemt niet weg dat er mogelijkheden zijn om in het Rijn- en Maasstroomgebied het beheer te optimaliseren in samenwerking met onze buurlanden.

De Blueprint van de Europese Commissie zet aan tot het opstellen van waterbalansen, waterbesparing, ecologisch verantwoorde debieten en de relatie tussen kosten en begunstigde. Deze aspecten zullen in het Deltaprogramma worden meegenomen. De hoofdkeuzen zijn:

- Agenderen afvoer bij droogte in het internationale overleg over de Rijn en verkennen welke mogelijkheden er zijn om afspraken te maken met betrekking tot temperatuur en hoeveelheden middels een laagwaterbeheerplan.
- Inzet op uitwerking richtsnoeren Blueprint, bijvoorbeeld uitwerking 'ecologisch verantwoord debiet' en prijsbeleid.
- Het verder uitwerken van het lopende klimaatadaptatie traject bij de Maas.
- Goede afspraken maken over het voorkomen van ingrepen bovenstreams die de situatie in Nederland mogelijk verergeren.
- De effecten van droogte voor de zoetwatervoorziening bij de kleinere grensoverschrijdende wateren met buurlanden bespreken. Afhankelijk van de aard van de besprekpunten kan de Permanente Grenswatercommissie hierbij een rol spelen.

Op korte termijn in hoofdwatersysteem geen grote ingrepen nodig, voor na 2050 enkele meer ingrijpende opties open houden

Tot 2050 ligt in het hoofdwatersysteem de nadruk op (beheer)maatregelen om in de vraag naar zoet water te kunnen blijven voldoen, maar daarbij opties voor de lange termijn niet uitsluiten. De keuzes liggen vooral in het dimensioneren van de maatregelen en het tijdstip van uitvoering in relatie tot maatregelen in de regio. Hoofdkeuzen voor het hoofdwatersysteem zullen tot 2050 bestaan uit een selectie van de volgende investeringen: flexibiliseren van het peil in het IJsselmeer/Markermeer, het aanbrengen van bellenpluimen in de Nieuwe Waterweg (zout water tegenhouden), maatregelen in het hoofdwatersysteem ten behoeve van uitbreiding KWA (oa meer water via Betuwepand van Amsterdam-Rijnkanaal), extra water van de Waal naar de Maas sturen via het Maas-Waalkanaal en verbeterde zoet-zout scheiding van sluizen. Voor de lange termijn is mogelijk meer nodig, daarom houden we waar mogelijk opties open rekening houdende met de deltasceario's en benutten we meekoppelkansen. Dit maken we inzichtelijk door de korte termijn maatregelen en instrumenten te verbinden met lange termijn ontwikkelpaden.

Voor de lange termijn (na 2050) worden in de kansrijke strategieën een aantal opties opengehouden, zoals grotere peilfluctuaties op het IJsselmeer, een grotere afvoer over de IJssel bij laagwater en structurele oostelijke aanvoer West Nederland, om in te kunnen spelen op versnelde klimaatverandering, sociaal-economische ontwikkelingen en ambities.

Er zijn per regio kansrijke maatregelen beschikbaar en er zijn opties afgevallen

Per regio zijn maatregelpakketten geformuleerd en beoordeeld op kansrijkheid. Hiermee zijn de hoofdkeuzes in beeld en hebben we een aantal opties kunnen laten afvallen.

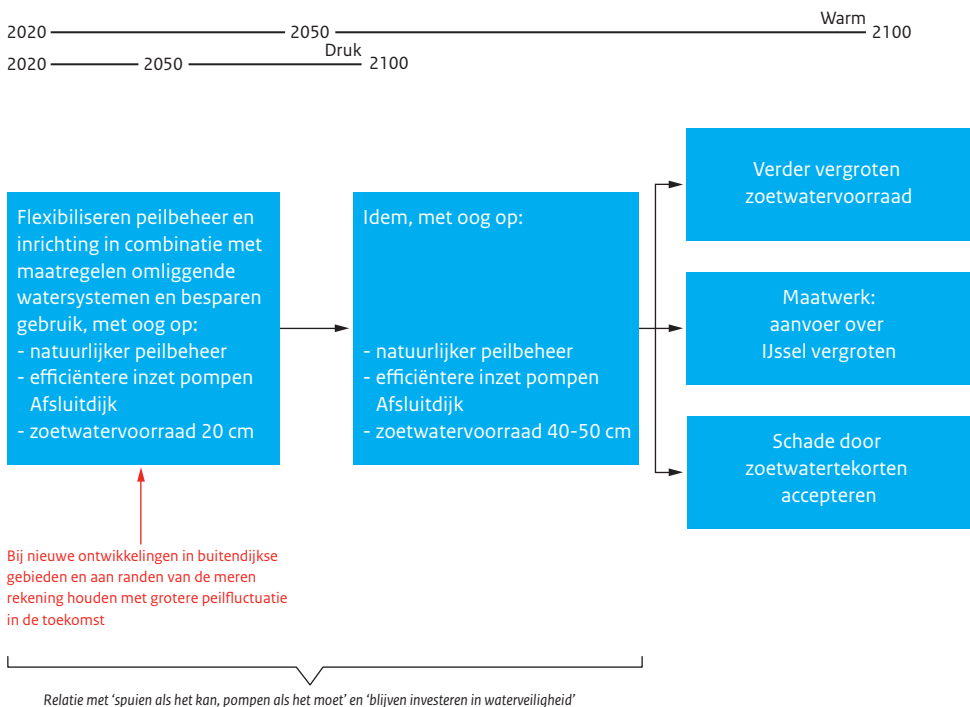
IJsselmeergebied: een stapsgewijze samenhangende aanpak

Voor het IJsselmeergebied is sterk meestijgen met de zeespiegel als optie afgevallen. Beperkt meestijgen wordt voor de lange termijn niet uitgesloten.

Voor het IJsselmeergebied wordt ingezet op een stapsgewijze samenhangende aanpak tussen maatregelen in het hoofdwatersysteem (flexibiliseren buffer), regionaal watersysteem en door gebruikers, steeds inspeland op de ontwikkelingen. Na 2050 wordt de ontwikkelrichting van het stapsgewijs verder vergroten van de buffervoorraad in samenhang met mogelijkheden in de regionale watersystemen en bij de gebruiker voortgezet. Bij snelle klimaatverandering en een toename van de vraag naar water kan de optie in beeld komen om de afvoerverdeling bij laagwater aan te passen ten gunste van meer afvoer over de IJssel. Dit dient als alternatief voor het verder vergroten van de buffervoorraad op het IJsselmeer. Ook kan worden gekozen om de toenemende schade door tekorten te accepteren. Met deze samenhangende stapsgewijze aanpak zijn grote peilstijgingen in de toekomst niet nodig als antwoord op de opgaven.

Adaptatiepad

Deelprogramma IJsselmeergebied - zoetwater (hoofddlijn 2, 3 en 4)

Hoge zandgronden: zuinig omgaan met water, vergroten regionale zelfvoorzienendheid en optimaliseren aanvoer uit hoofdwatersysteem

Er gaat geen – grootschalige – aanvoer van water naar de hoge zandgronden plaatsvinden naar gebieden die niet zijn aangetakt op het hoofdwatersysteem. Deze keuze sluit aan op de ambities van de hoge zandgronden. Voor dit gebied zal ingezet worden op zuinig omgaan met water en het vergroten van de regionale zelfvoorzienendheid. Naast maatregelen, die nu al mogelijk zijn, zullen daarvoor op termijn aanpassingen in de inrichting van het regionale watersysteem moeten worden overwogen, waarbij het vooral gaat om een nieuwe balans tussen afvoer en meer voorraadvorming in grond- en oppervlaktewater. Hiervoor is vooral een betere afstemming nodig tussen de functies natuur en landbouw die uiteenlopende eisen aan het watersysteem hebben. Er zijn echter ook gedeelde belangen en kansen voor samenwerking (bijvoorbeeld in klimaatbuffers). Voor gebieden die van water uit het hoofdwatersysteem kunnen worden voorzien licht een hoofdkeuze bij het zuidelijke deel van de Maas: bij de Brabantse en Midden-Limburgse kanalen moet worden gekeken of er aanvullende maatregelen mogelijk zijn of dat de tekorten hier geaccepteerd moeten worden.

West Nederland: robuuste aanvoerroutes in combinatie met maatregelen in de regio en bij gebruikers

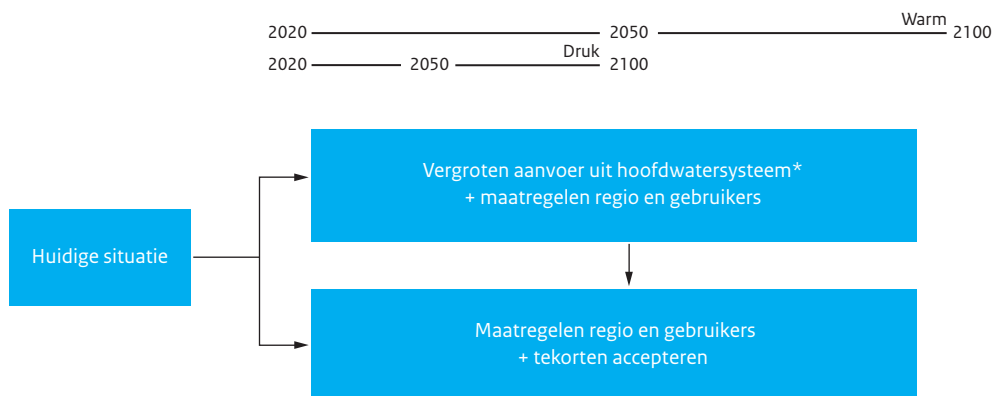
Zilter water inlaten in West Nederland is als optie afgefallen. Er zijn maatregelen in beeld waarmee we zoet water kunnen aanvoeren vanuit het hoofdwatersysteem naar de regio. Ook deze keuze sluit aan op de ambitie van de regio. Het blijkt dat er voor de watervoorziening van West Nederland aantrekkelijkere alternatieven zijn dan inzet van de zoetwatervoorraad van het IJsselmeergebied. Dit betekent dat het IJsselmeergebied geen functie zal gaan vervullen voor de zoetwatervoorziening van West Nederland.

Voor West-Nederland en het deel van de Zuidwestelijke delta dat in verbinding met het hoofdwatersysteem staat, is tot 2050 een gefaseerde uitbreiding van de Kleinschalige Water-Aanvoer (KWA) kansrijk, samen met maatregelen tegen zoutindringing in de Nieuwe Waterweg. Van belang is welk deel van de opgave wordt afgedekt door de KWA of door een bellenpluim in de Nieuwe waterweg. Het uitbreiden van de KWA tot een permanente aanvoerroute is voor 2050 niet nodig voor zoetwatervoorziening, maar biedt wel kansen voor veiligheid, natuur, economie en scheepvaart. Daar waar meekoppelkansen liggen voor de korte termijn, houden we de mogelijkheid open om de aanvoer ook voor 2050 permanent te maken.

Wanneer in 2070 de huidige kering in de Nieuwe Waterweg aan vervanging toe is kan gekeken worden naar een alternatieve afsluitbare kering met zoutwerende werking.

Adaptatiepad

Deelprogramma Zoetwater: hoge zandgronden

* Mogelijkheden zijn :
transport van water van Waal naar Maas,
extra aanvoer via Panheel (inclusief Noordervaart) en
aanvoer naar het gebied van de Liemers

De effectiviteit van de robuuste aanvoerroutes moet worden versterkt door flankerende maatregelen in het regionale watersysteem om de brakke kwel en de doorspoel behoefte te beperken (peil opzetten, zoneren). Daarnaast ligt bij de gebruikers de sleutel om de zouttolerantie nog verder te verbeteren door met name bedrijfsvoering en effectiever benutten van het beschikbare water.

Het afsluiten van de Nieuwe Waterweg is geen kansrijke maatregel. Op z'n vroegst in 2070 wanneer de huidige kering aan vervanging toe is kan gekeken worden naar een alternatieve afsluitbare kering met zoutwerende werking. Het afsluiten van de Hollandsche IJssel met een dam biedt voor zoet water weinig kansen en levert veel ongewenste neveneffecten op.

Zuidwestelijke Delta: maatwerk in gebiedsprocessen

Om de robuustheid voor inlaatpunt Bernisse op de lange termijn te vergroten, kan het beheer van het "Bernisse-Brielse Meer" systeem worden geoptimaliseerd. Alternatieve zoetwatertracés voor Zuid-Holland Zuid zijn technisch

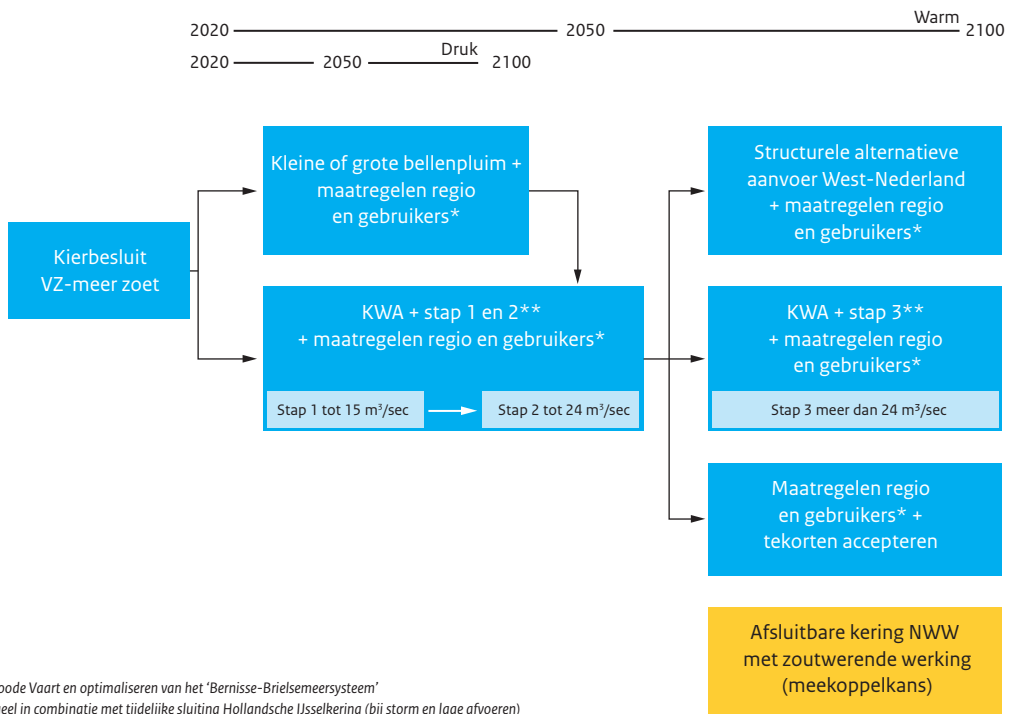
haalbaar, maar realisatie is bijzonder complex en vereist omvangrijke investeringen.

Voor de Zuidwestelijke Delta is besluitvorming over het Volkerak-Zoommeer essentieel. De keuze voor een zoet of zout Volkerak-Zoommeer heeft directe consequenties voor de regionale zoetwatervoorziening rondom dit meer. Zowel bij een keuze voor een zoet of zout Volkerak-Zoommeer geldt het uitgangspunt dat Haringvliet/Hollandsch Diep/Biesbosch de belangrijkste strategische zoetwatervoorraad voor de regio vormen. De keuze wordt voorbereid in de Rijksstructuurvisie Grevelingen/Volkerak-Zoommeer.

De regionale maatregelen en gevolgen zijn zeer eiland specifiek. Dit vergt een nader detailniveau. In de regio lopen voortvarende gebiedsprocessen om dit verder uit te werken. Kleinschalige oplossingen zoals betere benutting van het grondwater (zoetwaterlenzen) kunnen bij succes worden opgeschaald. Afstemming is vooral nodig waar claims zijn op het hoofdwatersysteem (bv pijpleidingen) en m.b.t. inzet van instrumenten.

Adaptatiepad

Deelprogramma Zoetwater: West-Nederland en Zuidwestelijke delta met aanvoer

* O.a. Roode Vaart en optimaliseren van het 'Bernisse-Brielsemeersysteem'

** Eventueel in combinatie met tijdelijke sluiting Hollandsche IJsselkering (bij storm en lage afvoeren)

Rivierengebied: nadruk op regionale maatregelen om te anticiperen op lage waterstanden

Er treden vooral inlaatbeperkingen op bij uitzakkende waterstanden. In principe is er voldoende water in de Rijn nu en in de toekomst. Regionale maatregelen zijn nodig om te anticiperen op lage waterstanden. Voor het Rivierengebied Zuid treden in de toekomst knelpunten op met onttrekkingen uit de Maas. Mogelijkheden om hiermee om te gaan zijn het inzetten van het Maas-Waal kanaal in combinatie met het aanpassen van de inlaten en het inzetten op meer zelfvoorzienendheid. Voor na 2050 kan het verleggen van inlaatpunten naar de Waal overwogen worden waarbij grote en zeer kostbare aanpassingen aan het regionale watersysteem nodig zijn. Bij lage afvoer speelt de verminderde waterkwaliteit bij de innamepunten voor drinkwater in de Afdemde Maas en Keizersveer.

Het stuwen van de Waal of IJssel t.b.v. de scheepvaart is niet kansrijk in vergelijking met het nemen van nautische maatregelen en maatregelen door de scheepvaartsector zelf.

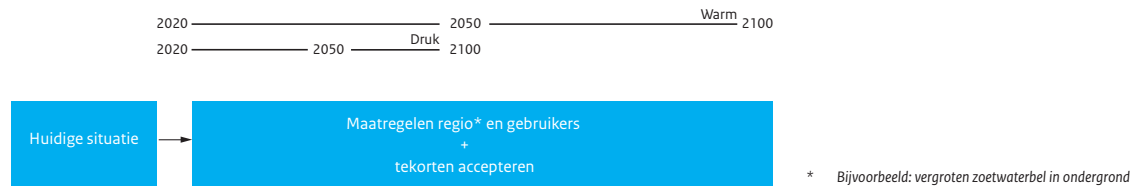
Eerste beoordeling van de strategieën: de doelen lijken haalbaar

Een eerste beoordeling van de werking van de strategie, de mate waarin de strategie bijdraagt aan het bereiken van de doelen op gebied van zoet water, heeft plaats gevonden en laat zien dat de doelen vrijwel overal haalbaar zijn. Met de uitgewerkte maatregelenpakketten per gebied zijn in de deltasenario's met snelle klimaatverandering en grote sociaal-economische ontwikkeling de nationale doelen vrijwel overal te realiseren. Uit de eerste beoordeling blijkt verder dat we met de kansrijke maatregelpakketten tot 2100 ook bij snelle klimaatverandering in een extreem droog jaar kunnen blijven voorzien in de watervraag van de maatschappelijk gezien meest cruciale functies. Voor een deel van het Maasstroomgebied zijn geen maatregelen in beeld om aan dit ambitieniveau te kunnen voldoen.

Gebieden zonder aanvoer uit het hoofdwatersysteem zijn aangewezen op zelfvoorzienendheid door de regio en gebruiksfuncties. Na 2050 zijn extra hoofdwatersysteemmaatregelen in beeld die bij snelle klimaatverandering kunnen worden ingezet. Deze zijn soms ingrijpend (zie

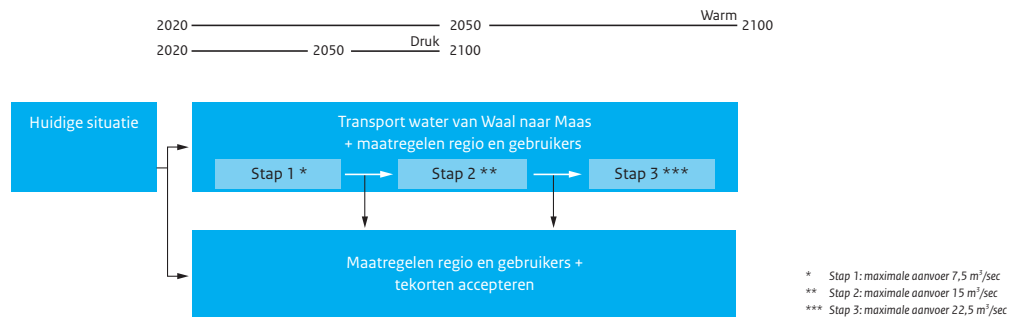
Adaptatiepad

Deelprogramma Zoetwater: Zuidwestelijke Delta zonder aanvoer

Adaptatiepad

Deelprogramma Zoetwater: Rivierengebied

hoofdkeuze per gebied). Wanneer het klimaat minder snel verandert kunnen de maatregelen later of in aangepaste mate genomen worden.

Op dit moment is nog geen volledige beoordeling op alle criteria mogelijk. Bij het formuleren van de voorkeursstrategie zal een uitgebreidere beoordeling van de maatregel-pakketten worden uitgevoerd op basis van de criteria van de vergelijkingssystematiek.

Er zijn maatregelen nodig in het hoofdwatersysteem én in de regio én bij gebruikers

Om de doelen voor leefbaarheid en economie te bereiken zijn zowel maatregelen nodig in het hoofdwatersysteem, als in het regionale watersysteem, als bij de gebruikers. Ingrenen in het hoofdwatersysteem zijn nodig om de ambities te kunnen realiseren, want regionale maatregelen in combinatie met maatregelen bij gebruikers alléén zijn onvoldoende. Ook ingrenen in het hoofdwatersysteem alléén volstaan niet; regionale maatregelen en maatregelen bij gebruikers zijn nodig voor het realiseren van schadereductie, voor het verminderen van de afhankelijkheid van de aanvoer van water uit het hoofdwatersysteem, en voor het uitstellen van maatregelen in het hoofdwatersysteem. Bovendien maken regionale maatregelen de regio en de gebruiksfuncties minder kwetsbaar voor tekorten op het moment dat de verdringsreeks in werking treedt.

Het beleidsinstrumentarium is adequaat

Het huidige beleidsinstrumentarium volstaat voor de korte en de middellange termijn. Van belang is wel dat meer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die het instrumentarium biedt, met name in die gebieden en situaties waar knelpunten niet of moeilijk met maatregelen in het watersysteem zijn te ondervangen.

Het beleidsinstrumentarium is van belang voor het realiseren van de gestelde doelen. De tijd tussen het moment waarop instrumentarium wordt ingezet en het moment waarop dit effect sorteert - loopt uiteen van enkele jaren tot meer dan 10 jaar of langer (ruimtelijke ordening). Met name het ruimtelijk spoor vraagt om een tijdige start, aangezien de realisatietijd hiervan enkele decennia beslaat.

Bekostiging van een duurzaam waterbeheer en gebruik op de lange termijn worden richting DP2015 nader onderzocht, waarbij de relatie zal worden gelegd met andere waterbeleidsterreinen en ontwikkelingen, zoals de Blueprint en de Kaderrichtlijn Water.

Er komt een gezamenlijk uitvoeringsprogramma, inclusief investeringsagenda

Er wordt een gezamenlijk uitvoeringsprogramma opgesteld met daarin een investeringsagenda die de maatregelen beschrijft (inclusief de financiering) die overheden en gebruiksfuncties gaan nemen en de opties die worden open gehouden voor de lange termijn. Er zijn iconen verzameld ter inspiratie voor de uitwerking van het uitvoeringsprogramma.

Daarnaast is het uitvoeringsprogramma van belang voor de borging van de gekozen strategie op het gebied van beleid en wet- en regelgeving, de doorwerking in andere beleidsdossiers en het beschrijven van de afspraken over inspanningen door overheden en bij sectoren. In het uitvoeringsprogramma wordt ook ingegaan op innovaties, benodigd onderzoek, monitoring en pilots.

Beleidskeuzes op andere beleidsterreinen kunnen de opgave voor zoet water vergroten of verkleinen. Dit speelt vooral in de Zuidwestelijke Delta. Besluitvorming vindt plaats na de Deltabeslissingen. De mogelijke beleidskeuzes krijgen aandacht in de ontwikkelpaden van de zoetwaterstrategie.

Voor het uitvoeringsprogramma is het van belang dat er duidelijkheid is over maatregelen die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Deltafonds. Het Deltafonds bevat de middelen voor het bekostigen van maatregelen en voorzieningen van nationaal belang die nodig zijn voor een veilige delta en adequate zoetwatervoorziening. Er wordt binnen het Deltaprogramma uitgegaan van een opgave voor zoet water van honderden miljoenen. Pas als het uitvoeringsprogramma voldoende is uitgewerkt en er duidelijkheid is over uit te voeren projecten kunnen budgetten in het Deltafonds worden gereserveerd. De financiering van uitvoeringsprojecten waarbij het rijk (mede)financieert loopt volgens het stappenplan dat is opgesteld in kader van Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT).

Doelen voor Zoetwater

- beschermen van maatschappelijk gezien cruciale functies
- bevorderen van de concurrentiepositie van Nederland
- streven naar een gezond en evenwichtig watersysteem
- het beschikbare water zo effectief en zuinig mogelijk gebruiken
- stimuleren van waterkennis, -kunde en -innovatie

Bestuurlijke regio's met ambitie watervraag

- Regio Noord
- Regio Oost
- Regio Zuid
- Regio Rivieren
- Regio Noord-Holland en Flevoland
- Regio West
- Regio Zuidwestelijke Delta

Hoofdwatersysteem

- slim schutten (lekverlies beperken)
- flexibel stuwbeheer
- water uit de Waal via Maas-Waalkanaal naar Maas
- flexibiliseren waterbuffer IJsselmeer/Markermeer
- zoutlek beperken bij sluisen
- bellenpluimen
- uitbreiden Kleinschalige Wateraanvoer (KWA+)

Regionaal watersysteem

- flexibel peilbeheer
- optimaliseren doorspoelen
- water bufferen in (grote) natuurgebieden
- herinrichting regionaal watersysteem
- vernatzen beekdalen
- ondergrondse buffering
- voorraadbeheer afgedamde Maas
- aanvoer via Rode Vaart en optimaliseren Bernisse-Brielsemeersysteem

Gebruikers

- optimaliseren drainage (bufferen)
- water bufferen in (grote) natuurgebieden
- benutten zoete kwel
- benutten regenlenzen
- hergebruik effluent rwzi
- verhogen efficiëntie en robuustheid hoogwaardige teelten
- waterbuffer IJsselmeergebied kan worden overvraagd
- uitzakende grondwaterstanden en geen wateraanvoer
- uitzakende grondwaterstanden en beperkte wateraanvoer
- inlaatpunten raken verzilt (o.a. Gouda en Bernisse)
- te lage waterstanden in rivieren en kanalen
- geen wateraanvoer mogelijk en verzilting

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoetwater.

De deltacommissaris bevordert de totstandkoming en de uitvoering van het Deltaprogramma. Hij doet jaarlijks een voorstel voor het Deltaprogramma aan de Ministers van IenM en EZ. Dit voorstel bevat maatregelen en voorzieningen ter beperking van overstromingen en waterschaarste. Het Deltaprogramma wordt ieder jaar op Prinsjesdag aan de Staten-Generaal aangeboden.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en Herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma

www.deltacommissaris.nl

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Ministerie van Economische Zaken

September 2013

Het eerste Deltaprogramma verscheen op 21 september 2010.
Het tweede Deltaprogramma verscheen op 20 september 2011.
Het derde Deltaprogramma verscheen op 18 september 2012.
Dit vierde Deltaprogramma verscheen op 17 september 2013.